

Koersdocument

Omgevingsvisie Zevenaar

Juli 2021

Inhoudsopgave

Omgevingsvisie Zevenaar	3
1. Aanleiding	4
2. Uitgangspunten omgevingsvisie Zevenaar	7
3. De opgaven in Zevenaar	9
4. Identiteit Zevenaar	12
5. Thema's voor de Omgevingsvisie	14
6. Keuzes maken binnen de thema's	15
7. Participatie en proces	24

Omgevingsvisie voor Zevenaar

Visie

Hoe willen we dat onze gemeente er over 20 jaar uitziet? Welke ontwikkelingen komen er op ons af? Waar willen we dan staan? Hoe zorgen we dat we dan nog steeds een aantrekkelijke leefomgeving hebben? Waar zijn we trots op en waar moeten we echt wat aan gaan doen? Hoe gaan we dat samen doen? Wie bepaalt of een idee een goed idee is? Hoe gaan we om met nieuwe initiatieven? Hoe zorgen we voor een duidelijke visie, zonder dat alles dichtgetimmerd is? Dit zijn allemaal vragen om te komen tot een Omgevingsvisie.

We streven naar een omgevingsvisie, die zowel uitnodigend is, inspireert en verbindt en tegelijkertijd duidelijk is over wat waar kan. Hiermee willen we richting geven aan ruimtelijke ontwikkelingen. Maar dan alleen waar dat nodig is.

De Omgevingsvisie is effectief als hij inspireert, verbindt en uitnodigend is voor nieuwe ontwikkelingen. En vooral: als we keuzes durven te maken.

Doel omgevingsvisie

De omgevingsvisie voor Zevenaar is de strategische, integrale lange termijnvisie (2040) voor de fysieke leefomgeving. Bij nieuwe plannen, ontwikkelingen en vraagstukken werkt de Omgevingsvisie als een afwegingskader. In de Omgevingsvisie beschrijven wij de opgaven en ambities die wij in de gemeente willen realiseren. Voorbeelden kunnen zijn het verbeteren van mobiliteit, het behoud en ontwikkelen van een aantrekkelijk groen landschap of richting geven aan een woningbouwopgave. Ook grote actuele opgaven vanuit bijvoorbeeld het Klimaatakkoord en andere 'global goals' (doelen op wereldwijd niveau) krijgen een plek in de Omgevingsvisie. Daarnaast wordt gekeken hoe keuzes in de fysieke omgeving kunnen bijdragen aan het realiseren van opgaven uit het sociaal domein, zoals inclusie en positieve gezondheid en goede voorzieningen in wijk en dorp.

Het is belangrijk om aan te geven dat het combineren van verschillende ambities en belangen niet altijd en overal kan. We kunnen nooit overal en tegelijkertijd alle belangen 100 % bedienen: keuzes zijn noodzakelijk. De druk op de leefomgeving vraagt voortdurend om afweging van verschillende belangen die, vooral rond urgente en grote opgaven, kunnen botsen. Dit vraagt om een nieuwe manier van werken voor de gemeente en voor alle verschillende partijen. Het is daarbij belangrijk dat we met elkaar vaststellen wat we belangrijk vinden, wat we graag willen beschermen, maar ook waar we ruimte zien voor nieuwe ontwikkelingen. Zo werken we samen aan een duurzame, veilige en gezonde gemeente waar het zowel nu als in de toekomst prettig is om te wonen, werken en te verblijven.

Doel van dit Koersdocument

Dit koersdocument beschrijft de aanleiding en context waarbinnen het traject van het opstellen van omgevingsvisie vorm krijgt. Het is een inhoudelijk stuk over bestaand beleid en thema's en onderwerpen die voor de toekomstige ontwikkeling van Zevenaar van belang zijn en gevolgen hebben voor de fysieke leefomgeving. Het stuk geeft de richting aan als vertrekpunt om gesprekken met de samenleving te starten. Het Koersdocument is nu een tussenproduct dat in de komende periode zal leiden tot meer aanscherping van de algemene koers, maar ook verdere verdieping van de thema's en strategische vraagstukken.

1. Aanleiding

De omgevingsvisie is een (verplicht door de gemeenteraad op te stellen) integrale visie met strategische hoofdkeuzen van beleid voor de fysieke leefomgeving voor de lange termijn. Het is in de eerste plaats een politiek-bestuurlijk document dat het beleid voor de fysieke leefomgeving integraal omschrijft. Integraal betekent dat de visie betrekking moet hebben op alle terreinen van de fysieke leefomgeving, aansluitend bij de reikwijdte van de Omgevingswet.

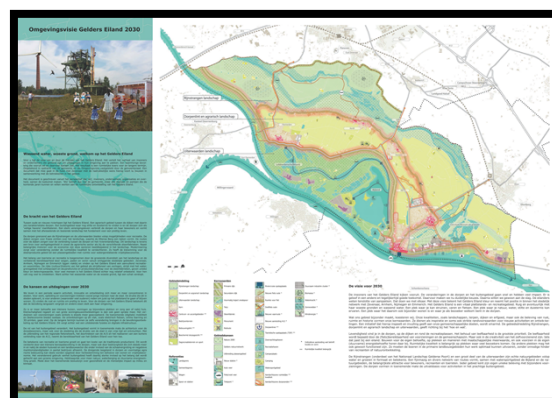
De 'fysieke leefomgeving' is heel breed en omvat onder meer de beleidsterreinen cultureel erfgoed, energie-infrastructuur, landbouw, landschap, duurzaamheid, gezondheid, milieu, natuur en water. Boven- en ondergrond zijn daarbij onlosmakelijk met elkaar verbonden.

De Omgevingsvisie Zevenaar vraagt om een nieuwe manier van kijken naar de fysieke leefomgeving: de gebruiker meer centraal stellen, maatwerk leveren, een goede balans vinden tussen ontwikkeling en bescherming.

Nieuwe kansen en opgaven ontstaan door:

- nieuwe (beleids-)ruimte vanuit de Omgevingswet;
- nieuwe maatschappelijke opgaven waar we een antwoord op moeten hebben;
- dilemma's als gevolg van de integrale benadering van ambities.

Van structuurvisie naar Omgevingsvisie

De Omgevingsvisie wordt een meer integrale opvolger van de structuurvisie van de voormalige gemeente Zevenaar uit 2013 en de opgestelde sectorale visiestukken zoals milieubeleidsplannen, verkeer- en vervoerplannen, groenplannen en woningvisies. Al het beleid voor de fysieke leefomgeving komt niet alleen samen in de Omgevingsvisie, het wordt ook onderling verbonden en op elkaar afgestemd. De beoogde veranderingen vanuit de Omgevingswet gaan echter verder dan een bundeling van beleid en regelgeving en zullen niet van de ene op de andere dag gerealiseerd zijn.

Voor de voormalige gemeente Rijnwaarden is in 2017 al een Omgevingsvisie vastgesteld. Deze dient verwerkt te worden in de nieuwe Omgevingsvisie met inachtneming van het proces voorafgaand aan het opstellen van de Omgevingsvisie voor het Gelders Eiland en de keuzes die daarbij zijn gemaakt. Echter, deze keuzes dienen wel geplaatst te worden in de huidige context en dus met inachtneming van de huidige opgaven.

Toekomstvisie Zevenaar bij herindeling Zevenaar en Rijnwaarden

Het samengaan van de gemeenten Rijnwaarden en Zevenaar op 1 januari 2018 is een natuurlijk moment geweest om een visie op de toekomst voor de nieuwe gemeente Zevenaar te formuleren. De toekomstvisie is opgenomen in het herindelingsadvies en laat zien wat belangrijk is en waar de gemeente voor staat. Hierin staan de ambities voor de nieuwe gemeente verwoord vanuit het concept van stad en ommelanden:

Stad en ommelanden

In de gemeente Zevenaar staat de sterke stad Zevenaar centraal met daaromheen een gevarieerd ommeland van landelijk gebied met krachtige kernen. Stad en ommeland staan in een goed evenwicht tot elkaar. De stad moet zich verder door ontwikkelen tot een veelzijdig centrum met een uitgebreid pakket aan voorzieningen, waarop niet alleen de overige kernen van de gemeente zijn aangewezen, maar dat ook buiten de gemeentegrenzen een sterke regiofunctie heeft. Het ommeland ontwikkelt zich tot een gebied van regionale en landelijke betekenis als het gaat om recreatie en toerisme. In dit gebied bevinden zich een twaalfstal krachtige kernen. Gemeente en de inwoners ervan voelen zich verantwoordelijk voor de leefbaarheid van die kernen en proberen samen een bij de schaal van die kern passend voorzieningenniveau in stand te houden.

Keuzes

Er is bij het opstellen van een Omgevingsvisie geen sprake van een blanco situatie. Er is de afgelopen jaren veel beleid vastgesteld met de daarmee gepaarde gaande participatietrajecten. Er zijn dus veel documenten beschikbaar waar bij het bouwen aan de Omgevingsvisie gebruik van gemaakt kan worden. Hierdoor hoeven niet alle vraagstukken opnieuw ter discussie komen te staan.

Een belangrijke vraag is: wat kiest Zevenaar? Een integrale Omgevingsvisie voor de hele gemeente of een bundeling van sectorale doelen? Enerzijds is over een bundeling van sectorale doelen eenvoudiger overeenstemming te bereiken. Anderzijds brengt een samenhangende visie met een integrale afweging van de doelen en ambities de realisatie dichterbij en kan worden voorkomen dat delen van het grondgebied voor meerdere onverenigbare doelen worden vergeven..

Een ander discussiepunt bij het opstellen van een Omgevingsvisie is het detailniveau. Daarbij zijn er in hoofdlijnen twee smaken:

- Een visie op hoofdlijnen. Deze geeft niet altijd concreet duidelijkheid maar biedt ruimte voor nadere afweging in concrete gevallen die afwijken van het Omgevingsplan, en is over het algemeen langer houdbaar. Een visie op hoofdlijnen geeft richting maar minder sturing en biedt tevens meer ruimte voor initiatieven en projecten vanuit de samenleving.

Dit is in lijn met de filosofie van de Omgevingswet:

belanghebbenden betrekken en samen aan een fysieke leefomgeving bouwen. Inwoners weten en kunnen heel veel zelf, daarnaast kan de overheid het niet alleen.

- Een gedetailleerde visie geeft meer duidelijkheid, minder ruimte voor nadere afweging en is doorgaans minder lang houdbaar. Concrete uitspraken worden over het algemeen sneller ingehaald door onvoorziene ontwikkelingen. Een praktisch punt is dat het uitwerken van een gedetailleerde visie meer tijd kost.

In hoofdstuk 2 komen we hierop terug en doen we een voorstel hiervoor.

Milieueffectrapport (MER)

Het instrument milieueffectrapportage (m.e.r.) is bedoeld om het belang van de leefomgeving, mens en natuur, volwaardig mee te kunnen wegen bij belangrijke besluiten.

Het Milieueffectrapport (MER):

- brengt daarom de milieugevolgen van een plan of project in beeld voordat er een besluit over is genomen;
- Ook worden in een MER verschillende alternatieve oplossingen en maatregelen onderzocht met het oog op het beperken van effecten op de leefomgeving.

De Wet milieubeheer en de Omgevingswet verplichten tot het opstellen van een milieueffectrapport (MER) voor plannen en projecten die naar verwachting een grote impact hebben op het milieu en/of de omgeving. Als de visie specifieke keuzes voor locaties vastlegt, bijvoorbeeld voor een Tracébesluit, dan is er een MER-plicht. Voor een omgevingsvisie die nog geen locaties vastlegt maar vooral richting geeft en de toon zet voor vervolgbeleid en de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving, heeft het MER een heel ander karakter. Het is dan meer een risico-inschatting voor de visie. Kunnen alle doelen voor de leefomgeving worden gerealiseerd? Welke doelen bijten elkaar? Het MER voor een visie kan vooral kan helpen in integraal werken, en het zetten van de logische stappen om tot afwegen te komen voor je visie. Niet met details, wel met scherpe keuzes.”

De precieze verhouding tussen de Omgevingsvisie en de MER moet nog nader worden uitgekristalliseerd, maar het is goed om hier in dit document kort op te wijzen. Keuzes vanuit dit Koersdocument spelen een rol bij de inzet van een MER.

2. Uitgangspunten omgevingsvisie Zevenaar

Wij hanteren de volgende uitgangspunten voor het vervolgproces om te komen tot een Zevenaarse Omgevingsvisie:

1. We beginnen nu, zodat de visie uiterlijk begin 2023 klaar is: dit is iets sneller dan de wet voorschrijft (3 jaar na inwerkingtreding van de Omgevingswet), maar dit vormt een goede voorbereiding op de nieuwe Omgevingswet en de manier van werken. Het zet de organisatie in beweging met onze netwerken (zowel binnen, als buiten de organisatie en met de samenleving).
2. We bouwen voort op wat we al hebben: we gaan bij het opstellen van de visie uit van wat er al ligt. Denk hierbij aan de hoofdpogaven uit de besturingsfilosofie (die verder verdiept en ruimtelijk vertaald moeten worden in de omgevingsvisie) en aan het bestaande beleid uit de strategische Beleidsplannen en visies die we de afgelopen jaren hebben opgesteld (bijv. woonvisies, verkeersvisie, visie vrijetijdseconomie etc.) Dit beleid is grotendeels actueel, maar veelal sectoraal. De vertaling naar de omgevingsvisie bestaat derhalve mede uit een zoektocht naar de samenhang tussen doelen van de verschillende beleidsplannen en visies, accenten leggen en keuzes maken. Hierbij moet aandacht zijn voor het behapbaar maken van de breedte van de omgevingsvisie.
3. We leren van andere gemeenten: Wat zijn daarbij aandachtspunten:
 - Doorbreek de sectorale aanpak
 - Denk vanuit de centrale opgaven
 - Streef naar een gebiedsgerichte aanpak en een actiegerichte visie
 - Heb oog voor regionaal denken en doen
 - Zorg voor een goed vervolgtraject.
4. We staan nog steeds voor onze besturingsfilosofie die bij de fusie is vastgelegd: 'Als gemeente zoeken we partners om nieuwe en creatieve antwoorden te geven op maatschappelijke vraagstukken. Daarbij treden we vooral verbindend op en niet als trekker. De gemeente ondersteunt het proces en laat de uitvoering waar mogelijk en wenselijk over aan maatschappelijke instanties, verenigingen, (georganiseerde) burgers en private partijen.'
5. We zetten in op het bevorderen van integraliteit (intern en extern) en het verbinden van domeinen. Extern door een samenhangende visie op de totale leefomgeving op te stellen, gericht op verbetering van de omgevingskwaliteit. Intern moet de Omgevingsvisie de integraliteit tussen teams bevorderen, evenals het realiseren van integrale besluitvorming. Op die manier kan de Omgevingsvisie bijdragen aan de beoogde cultuuromslag.
6. We willen een visie die richting geeft, keuzes maakt en een afwegingskader vormt. De Omgevingsvisie bevat geen opsomming van sectoraal beleid. Op die manier helpt de Omgevingsvisie bij het maken van beleidskeuzes en vormt het een toetssteen voor initiatieven vanuit de samenleving. Hierbij kijken we naar een goede balans tussen de wensen van de gebruiker(s) in een bepaald gebied, het algemeen belang en de kaders vanuit geldende wet- en regelgeving.
7. De Omgevingsvisie van Zevenaar is toegankelijk en aansprekend. Dit betekent dat we streven naar een Omgevingsvisie die concreet, begrijpelijk, digitaal ontsluitbaar (grafisch / visueel) is. Op die manier is de Omgevingsvisie toegankelijk voor iedereen die met initiatieven wil bijdragen aan het behalen van de opgestelde ambities.

8. We kiezen voor een visie op hoofdlijnen, die concreet genoeg is als afwegingskader. We streven naar helderheid voor potentiële initiatiefnemers wat er in bepaalde gebieden mogelijk/gewenst is aan ontwikkelingen en wat niet. Dit uitgangspunt zal uiteindelijk ook vertaald moeten worden bij het opstellen van het Omgevingsplan, zodat niet alles in een latere fase alsnog 'dichtgeregeld' wordt.

9. We willen een Omgevingsvisie die dynamisch is en indien nodig inspeelt in op actuele ontwikkelingen. De Omgevingsvisie moet de waan van de dag overstijgen, maar tegelijkertijd kunnen zich belangrijke ontwikkelingen voordoen die van grote invloed zijn op de inrichting van de fysieke leefomgeving. Ook kan de fase van terugkoppeling aanleiding geven tot bijstelling van de Omgevingsvisie.

10. We streven naar een combinatie van themagericht en gebiedsgericht. Daarbij kiezen we niet op voorhand een geografische gebiedsindeling, maar gaan we uit van typologieën van gebieden (landelijk, centrum, bedrijven, woonwijk etc.). Lopende het proces geven we gebieds- en themagerichte invulling verder vorm. We hanteren een flexibel / wisselend schaalniveau indien nodig.

11. De Omgevingsvisie is het resultaat van een proces dat bijdraagt aan de omslag in denken en doen (van 'nee, tenzij' naar 'ja, mits').

12. We kiezen voor een meer holistische aanpak om vorm te geven aan de fysieke leefomgeving. Hierbij dienen alle opgaven in samenhang te worden gezien met elkaar.

3. De opgaven in Zevenaar

We leven in een tijdspanne waar meerdere opgaven naast elkaar lopen. Denk hierbij aan: de circulaire economie, de energietransitie, duurzaamheid, de stikstofproblematiek, biodiversiteit, gezondheid en welzijn, wonen en vergrijzing. Al deze landelijke opgaven zijn relevant voor Zevenaar. Daarnaast kijken we ook wereldwijd naar de global goals en de opgaven die daaruit voortkomen de gemeente Zevenaar. We staan niet op onszelf, maar maken onderdeel uit van een groter geheel.

Global goals

Op 25 september 2015 hebben 193 wereldleiders zich verbonden aan 17 doelen om wereldwijd bij te dragen aan duurzame ontwikkeling. Tussen nu en 2030 richten zij zich onder andere op het uitbannen van wereldwijde armoede en ongelijkheid, het tegengaan van klimaatverandering en het creëren van een welvarend en vreedzaam bestaan voor iedereen.

De Global Goals richten zich op wat we hier kunnen doen: hier & daar. De Global Goals zijn voor alle mensen in alle landen. Vandaar dat deze ook terugkomen in dit Koersdocument en een plek krijgen in de Omgevingsvisie.

Landelijke opgaven

Op landelijk niveau beschrijft de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) de gewenste ontwikkelingen van de fysieke leefomgeving. Hierin streeft het kabinet naar een gezonde en veilige leefomgeving met een goede omgevingskwaliteit: een leefomgeving die maatschappelijke functies de ruimte geeft en waar de boven- en ondergrond efficiënt wordt gebruikt. De NOVI biedt een kader voor het beleid in de fysieke leefomgeving, geeft richting en maakt keuzes waar dat kan. In 2019 is het ontwerp voor de NOVI verschenen, dit is in april 2020 aangescherpt. De NOVI kent de volgende prioriteiten:

- **Ruimte voor klimaatadaptatie en energietransitie**

Nederland moet zich aanpassen aan de gevolgen van klimaatverandering. Daarnaast heeft Nederland in 2050 een duurzame energievoorziening, hiervoor is ruimte nodig.

- **Duurzaam economisch groeipotentieel**

Er wordt ingezet op goede verbindingen via weg, spoor, lucht, water en digitale netwerken en een nauwe samenwerking met onze internationale partners. Daarnaast wordt er ingezet op het gebruik

van duurzame energiebronnen en verandering van productieprocessen om de economie concurrerend, duurzaam en circulair te maken.

- **Sterke en gezonde steden en regio's**

In stedelijke regio's zijn nieuwe werk- en woonlocaties nodig. Tevens wordt er ingezet op het verhogen van de leefbaarheid en klimaatbestendigheid in steden en dorpen; hierbij valt te denken aan publieke voorzieningen en een gezonde, groene leefomgeving.

- **Toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijk gebied**

De ambitie ligt er om koploper te worden in de duurzame kringlooplandbouw; hierdoor wordt ook een bijdrage geleverd aan het verbeteren van de biodiversiteit. Daarnaast ligt de focus op het inzetten op de ontwikkeling van de karakteristieke eigenschappen van het landschap.

De NOVI kent drie basisprincipes voor de afweging van belangen:

- Combinaties van functies gaan voor enkelvoudige functies
- De kenmerken en de identiteit van het gebied staan centraal
- Afwentelen wordt voorkomen¹

Provinciale opgaven

De provincie Gelderland heeft in 2019 een (dynamische) Omgevingsvisie opgesteld: Gaaf Gelderland. Deze visie beschrijft de impact van de landelijke opgaven op de regio. Het werken aan een gezond, veilig, schoon en welvarend Gelderland staat centraal in deze visie. Om dit te bereiken, wordt de focus gelegd op een duurzaam, verbonden en economisch krachtig Gelderland. Hier wordt verder invulling aan gegeven door de volgende zeven ambities:

• Energietransitie	→	van fossiel naar duurzaam
• Klimaatadaptatie	→	omgaan met veranderend weer
• Circulaire economie	→	sluiten van kringlopen
• Biodiversiteit	→	werken met de natuur
• Bereikbaarheid	→	duurzaam verbonden
• Economisch vestigingsklimaat	→	een krachtige, duurzame topregio
• Woon- en leefklimaat	→	dynamisch, divers en duurzaam

Regionale opgaven: Groene metropoolregio Arnhem-Nijmegen

De regio Arnhem-Nijmegen staat voor uitdagingen op het gebied van verstedelijking, wonen, werk en bereikbaarheid, maar ook op nieuwe thema's zoals klimaat, energie, circulariteit, gezondheid en leefkwaliteit. De grootste uitdaging is om die opgaven op een evenwichtige manier te combineren. Met de Regionale Agenda wordt deze gezamenlijke visie 'Groene metropoolregio Arnhem-Nijmegen' vertaald naar vijf centrale opgaven, met hierbinnen gerichte speerpunten en concrete acties. Het is de gezamenlijke agenda die richting geeft aan de inhoudelijke samenwerking als regio: fris, innovatief, integraal en verbindend. Hieronder worden de vijf opgaven met speerpunten kort benoemd.

Verbonden regio

- Gebiedsgerichte corridor aanpak
- Regionaal (snel)fietsnetwerk
- Mobiliteitshubs en knooppunten
- Gedragsaanpak duurzame mobiliteit

¹ Ad 3. Geen afwenteling. Het principe dat moet worden vermeden om negatieve effecten van gewenste ontwikkelingen op één terrein af te wentelen op andere doelen of de samenleving, is een centraal uitgangspunt van het denken over duurzaamheid en brede welvaart. De balans is optimaal als een beoogde strategie of gebiedsontwikkeling op zoveel mogelijk thema's een positieve impact heeft, en op geen enkel thema een negatieve impact.

Productieve regio

- Ontwikkeling van (inter)nationale clusters
- Vestigingskwaliteit van werklocaties
- Human Capital - onderwijs en arbeidsmarkt
- Ondernemerschap in het MKB
- Versterking van duurzame logistiek

Circulaire regio

- Circulaire bouw en infrastructuur
- Circulaire economie: grondstoffen en ketens
- Water en klimaatadaptatie
- Transitie naar duurzame energie

Ontspannen regio

- Duurzaam toerisme in de regio
- Bruisende binnensteden en krachtige kernen
- Landschappelijk recreatief netwerk
- Sterk regionaal cultuuraanbod

Groene groeiregio

- Wonen in stad, dorp en ommeland
- Leefomgeving: integraal ruimteclaims afwegen
- Agglomeratiekracht – groene metropoolregio

Opgaven Zevenaar

De gemeente Zevenaar heeft binnen de regio een eigen lokale kleur met specifieke opgaven en te behouden kernkwaliteiten. De specifieke kernkwaliteiten vormen het vertrekpunt voor de aanpak van de opgaven voor de toekomst en de thema's die daarbij voor Zevenaar van belang zijn. Zowel vanuit cultuurhistorisch perspectief als ter bevordering van het vestigingsklimaat en een aantrekkelijk woon- en leefklimaat is het belangrijk om deze kernkwaliteiten te behouden en (indien mogelijk) te versterken. De kernkwaliteiten ecologie en milieu hebben een eigen intrinsieke waarde. Behoud en versterken van deze kwaliteiten is ook een opgave voor Zevenaar.

4. Identiteit Zevenaar

Wat zijn de kernkwaliteiten van Zevenaar?

We zijn als gemeente weliswaar ingesloten door infra en water, de Rijn en de IJssel. Maar we moeten ons niet opgesloten voelen, maar juist gebruik maken van dit gegeven en kansen zien. De gemeente Zevenaar heeft een aantrekkelijk en gevarieerd landschap dat door de eeuwen heen is gevormd door de invloed van de natuur, het water en de mens. De herinneringen aan de rijke geschiedenis, de kernkwaliteiten en de kenmerkende verschillen tussen de landschappen moeten bij ruimtelijke ontwikkelingen zo goed mogelijk behouden blijven en versterkt worden. We zien Zevenaar dan ook als:

“Een blauwe ader in de groene metropool”

In de stad Zevenaar komen allerlei voorzieningen en functies samen. Het is een bundeling van diverse woon- en werkstijlen, cultuur (musea, galleries, horeca, theater, landgoed), winkelcentrum, voorzieningen (zwembad, bioscoop, ziekenhuis) en allerlei andere centrumfuncties. Dit zorgt er voor dat de stad Zevenaar een centrale positie in de Liemers inneemt. Deze positie willen we behouden. Om deze positie vorm te geven is het ook goed om samenwerkingsverbanden aan te gaan. Niet alleen met omliggende gemeenten, maar ook met het naastgelegen Duitsland.

Juist de tegenstellingen tussen de stad Zevenaar en de kleine kernen en het afwisselende landschap met haar functies zorgen voor de bijzondere identiteit. Dit maakt Zevenaar ook uniek. Het is dan ook de opgave om deze diversiteit verder te versterken. Tevens blijft het een opgave om de verschillende gebieden met elkaar te verbinden, zodat er eenvoudig een uitwisseling tussen de verschillende gebieden kan plaatsvinden. De identiteit van Zevenaar wordt mede bepaald door de kwaliteiten van de acht deelgebieden.

De acht zones/gebiedstypen

1. Uiterwaarden langs de IJssel:	Het buitendijkse gebied langs de IJssel met daarin Rhederlaag
2. IJsselzone:	Het meer kleinschalige landschap achter de dijken met de dorpen Lathum, Giesbeek en Angerlo
3. Het Broek:	Het uitgestrekte landbouwgebied
4. Uiterwaarden langs de Rijn:	Het buitendijkse gebied langs Boven-Rijn, Bijlandsch Kanaal (inclusief de Bijland) en Pannerdensch Kanaal
5. Dorpenlint Gelders Eiland:	Met de dorpen Pannerden, Aerdt, Herwen, Lobith, Tolkamer en Spijk
6. Rijnstrangen:	Het natuurgebied langs de Oude Rijn
7. Rijnzone:	Het meer kleinschalige landschap achter de dijken van de Oude Rijn met de dorpen Ooij, Oud Zevenaar en Babberich
8. Stedelijke zone:	De stad Zevenaar

De huidige kernkwaliteiten, waar in bijlage 3 nader op wordt ingegaan, willen wij graag voorleggen aan onze inwoners. Klopt dit beeld van Zevenaar? En hoe ziet een toekomstbeeld eruit? Dit willen wij graag in afstemming met onze inwoners en alle andere betrokken partijen bespreken.

5. Thema's voor de Omgevingsvisie

Op basis van een analyse van het gemeentelijk beleid en de opgaven waar we als gemeente Zevenaar voor staan, zijn zeven inhoudelijke centrale thema's beschreven voor de Omgevingsvisie Zevenaar. Zoals eerder aangegeven is de bedoeling van de Omgevingswet om te komen tot een integrale Omgevingsvisie. Onderstaande tabel bevat de zeven thema's met de 'voorlopig' meest relevante opgaven voor het betreffende thema. De bestaande beleidsstukken en visies worden op deze thema's gelegd en in samenhang met elkaar in beeld gebracht in de Omgevingsvisie. In bijlage 2 zijn de beleidsdocumenten en visies opgesomd. Onderstaande thema's en opgaven zijn zeker niet vast omljnd en nog volop in transitie, maar het biedt een startpunt van waaruit we vertrekken.

Kwaliteit leefomgeving

Een gezonde leefomgeving is een fysieke leefomgeving die als prettig wordt ervaren, die uitnodigt tot gezond gedrag en waar de druk op de gezondheid zo laag mogelijk is.

- * milieu: geur, geluid, fijnstof, bodem, externe veiligheid, trillingen, licht, lucht, stikstof
- * waterveiligheid, hittestress, draagte

Leefbaarheid en vitaliteit

Met het begrip leefbaarheid wordt aangegeven in welke mate een buurt, wijk, dorp of ander gebied aantrekkelijk en/of geschikt is om in te wonen of werken.

- * sociale veiligheid
- * behoud voorzieningen
- * sport en gezondheid
- * zorg / maatschappelijke ondersteuning
- * verenigingsleven

Ruimtelijke kwaliteit

De mate waarin tegemoet wordt gekomen aan de waarden van gebruik, beleving en toekomst van verschillende belangen bij ruimtelijke ontwikkelingen.

- * wonen en vastgoed
- * mobiliteit en infrastructuur
- * cultuurhistorie
- * stedenbouw / karakter / architectuur
- * groen, water, landschap en natuur
- * duurzaam ruimtegebruik

Duurzaamheid

In een duurzame wereld zijn mens (people), milieu (planet) en economie (profit) met elkaar in evenwicht.

- * energietransitie
- * warmtetransitie
- * (regionale) voedselketens en stadslandbouw
- * circulair bouwen
- * fair trade gemeente
- * CO₂ reductie

Vrijtijdseconomie

Zevenaar is een aantrekkelijke en bekende toeristisch-recreatieve bestemming voor dagjesmensen en verblijfgasten uit Nederland en daarbuiten.

- * water
- * landschap en natuur

Economie

Het behouden en versterken van de bestaande economische structuur. Een toekomstbestendige economie, waarbij het huidige vestigingsklimaat wordt versterkt

- * economie in wijken en kernen
- * maakindustrie, logistiek
- * winkels en bedrijven

Participatie: omgevingsdialoog

Met elkaar in gesprek gaan en zijn over plannen en beleid. Waarbij ideeën met elkaar gedeeld worden en de relatie tussen de gemeente en haar inwoners, bedrijven en andere (maatschappelijke) instellingen en belanghebbenden / betrokkenen wordt gerealiseerd.

- * bijdrage door én aan de maatschappij
- * sociale participatie

6. Keuzes maken binnen de thema's

Binnen de gemeente Zevenaar is veel beleid vastgesteld dat betrekking heeft op een of meer van de zeven thema's. Veel van dit beleid is geheel of op onderdelen actueel, sluit aan bij de uitgangspunten en is niet strijdig met andere opgaven met bijbehorende ambities. Als dat het geval is, gaan deze aspecten beleidsneutraal over in de Omgevingsvisie. Beleidsthema's die recent en samen met de inwoners zijn ontwikkeld willen we niet opnieuw ter discussie stellen. In de Omgevingsvisie gaan dus veel bestaande uitgangspunten uit het huidige gemeentelijk beleid mee. Als er niet wordt aangesloten op de uitgangspunten dan wel strijdigheid is met andere ambities, moeten hierin keuzes worden gemaakt bij het opstellen van de visie. Ook zijn er nieuwe (strategische) vraagstukken die spelen. Dit proberen wij in dit hoofdstuk aan de hand van de zeven thema's nader in beeld te brengen.

1. Kwaliteit leefomgeving

Een kwalitatieve leefomgeving is een basisvoorwaarde voor prettig wonen, werken en recreëren. De leefomgeving is van belang voor de gezondheid van mensen. De fysieke leefomgeving is één van de hoofdfactoren die de gezondheid van mensen beïnvloedt, naast bijvoorbeeld leefstijl, biologische factoren of sociaaleconomische status. Een belangrijk deel van de gezondheid wordt bepaald door omgevingsfactoren waar de inwoner geen invloed op heeft, zoals luchtkwaliteit, geur en geluidsbelasting. We moeten de negatieve effecten hiervan op de gezondheid van inwoners zo minimaal mogelijk te houden en waar mogelijk zelfs verbeteren. Zaken als een goede luchtkwaliteit of de aanwezigheid van wandelpaden en groen maken een wijk gezonder is voor de mensen die er wonen.

Kwaliteit leefomgeving is een breed begrip. Bij dit thema gaat het met name over de fysieke (gezondheids)aspecten. Denk aan geluidsschermen langs een drukke weg, toegankelijke voorzieningen voor ouderen, voldoende groen in de wijk, veilige gebouwen en strenge veiligheids- en milieunormen bij risicovolle bedrijfsactiviteiten.

We moeten blijven inzetten op het beschermingspoot, de milieunormen voor binnen en buiten, maar je kunt als gemeente sterker inzetten op gezondheidsbevordering, met andere dan milieumaatregelen, om gezondheidswinst te bereiken. Vanuit het gezondheidsperspectief zijn er meekoppelkansen met grote transitieopgaven: verstedelijking, mobiliteit, klimaatadaptatie en energietransitie. De ambities voor een gezonde leefomgeving leggen we vast in omgevingsvisie. Het creëren van een kwalitatieve en dus een gezonde leefomgeving wordt als belangrijke opgave gezien. De fysieke leefomgeving moet zoveel mogelijk uitnodigen om te bewegen. Denk hierbij aan het inzetten op goede (groene) speel-, sport- en zorgvoorzieningen en groene ruimtes.

De onderwerpen waarbij we als gemeente onder de Omgevingswet meer afwegingsruimte krijgen, hebben in veel gevallen ook een sterke gezondheidscomponent. Denk hierbij aan geluidsnormen, geur en licht en externe veiligheid. Nieuw beleid ten aanzien van geluid is een verplicht programma vanuit de Omgevingswet en wordt in 2021 opgesteld.

Welke vragen spelen bij dit thema: kwaliteit leefomgeving?

Wij vinden omgevingskwaliteit heel belangrijk als uitgangspunten bij alle nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen. Wordt bij het opstellen van de programma's en het omgevingsplan voor de milieuaspecten bekeken of we strengere normering moeten vaststellen dan wat we nu hebben, of dat de huidige normering volstaat? Willen we als gemeente waar mogelijk strengere normen hanteren die mogelijk leiden tot beperkingen in ruimtelijke activiteiten? Hoe kunnen we gezondheid en de daarbij behorende waarden en kwaliteiten stimuleren? We willen een gezonde samenleving met aandacht voor de medemens en elkaar? Welke waarden vinden we daarbij belangrijk en hoe vertalen we deze door in ontwikkelingen die op ons afkomen?

2. Leefbaarheid en vitaliteit kernen

'De omgeving moet uitnodigen om aandacht voor elkaar te hebben, voor elkaar te zorgen en gezond te blijven'. Een samenleving met aandacht voor de medemens en elkaar. Dit is een geheel nieuw thema binnen het fysieke domein en kan worden gezien als een grote opgave voor Zevenaar. De bestaande kernkwaliteiten van de verschillende gebieden geven invulling aan dit onderwerp. Dit thema ziet op een drietal aspecten:

- De fysieke omgeving. Hierbij kun je denken aan de dichtheid en het type bebouwing, de marktwaarde van het vastgoed, de aanwezigheid van voorzieningen (zoals winkels, openbaar vervoer en ziekenhuizen), de mate van functiemenging en de kwaliteit van de groenvoorzieningen.
- Sociale omgeving. Dit gaat over zaken als de bevolkingssamenstelling en de sociale interactie tussen bewoners.
- Veiligheid. Onder veiligheid vallen zaken als overlast, vervuiling, criminaliteit en bedreigde situaties.

Vanuit de beleidsvisies uit het sociaal domein, met betrekking tot de openbare ruimte en integrale veiligheid zijn er inhoudelijke onderwerpen die kunnen worden overgenomen en vertaald naar de bijdrage die vanuit de fysieke leefomgeving kan worden geleverd aan de doelstellingen.

De keuze voor leefbaarheid en vitaliteit als leidend thema biedt kansen om de samenhang tussen het sociaal en fysieke domein te vergroten en integraler te werken aan inclusie en positieve gezondheid, waarbij er gezocht wordt naar een combinatie van sociale en fysieke oplossingen. Bestaand beleid moet integraal worden afgewogen om koppelkansen te creëren. In dit thema gaat het meer om de fysieke, mentale en sociaal-maatschappelijke kwaliteit van leven, zoveel mogelijk onder eigen regie en verantwoordelijkheid.

Welke vragen spelen een rol bij dit thema: leefbaarheid en vitale kernen?

Hoe is het huidige voorzieningenniveau in de kernen en hoe draagt dit bij aan de leefbaarheid. Willen we daarbij inzetten op behoud van de huidige lokale voorzieningen (sport, dorpshuizen, kerken) in elk van de kernen of willen we deze centraal gaan organiseren? Dat betekent meer kwaliteit maar op grotere afstand. Hoe stimuleren en faciliteren we als gemeente vitale wijken, dorpen en buurten? Hoe investeren we in voorzieningen om beweging en ontmoeting te stimuleren?

Hoe geven we invulling aan de ambities uit het sociaal domein? Hoe kunnen we in de openbare ruimte waar mogelijk bijdragen aan een gezonde leefomgeving? Het gaat hier over ontmoeten (in brede zin, het sociale aspect en sociale mobiliteit), maar ook zaken als levensfasen, dagindeling of kwetsbare groepen / emancipatie passen hier bij.

3. Ruimtelijke kwaliteit

Binnen dit thema zijn er enkele subthema's die we specifiek willen bespreken in dit koersdocument.

Landbouw

De positie van de landbouw staat al langere tijd ter discussie. Enerzijds staan de inkomens onder druk. Anderzijds worden de eisen op het gebied van milieu en dierenwelzijn stap voor stap aangescherpt. Denk hierbij aan de discussie rondom stikstof in relatie tot extensivering van de landbouw. De continue schaalvergroting van de landbouw leidt in toenemende mate tot discussie over de impact van de landbouw op de biodiversiteit en het landschap. Kwaliteiten die voor Zevenaar van groot belang zijn met het oog op toerisme en recreatie. Het is belangrijk om in de Omgevingsvisie keuzes te maken en de randvoorwaarden voor de ontwikkeling van de landbouw in Zevenaar aan te geven. Naast schaalvergroting is leegstand ook een belangrijk thema rondom landbouw. Het is een belangrijke opgave om ruimte te geven aan nieuwe bestemmingen voor voormalige agrarische bedrijven. Dit met het oog op veiligheid en leefbaarheid van het buitengebied.

LTO De Liemers is bezig met een landbouwvisie. Daarin wordt een beeld gegeven van de toekomst voor de agrarische sector. Deze landbouwvisie geeft waardevolle input voor de Omgevingsvisie, omdat deze vanuit de agrariërs tot stand is gekomen. Op basis daarvan kan het gesprek gevoerd worden over het beleid van de gemeente voor de agrarische sector in relatie tot de andere belangen en opgaven voor het buitengebied. Denk hierbij aan de vraag naar ruimte vanuit de energietransitie, een belangrijke opgave voor de gemeente. Het is goed om de impact van windmolens en zonneparken op de fysieke leefomgeving in relatie tot het belang van duurzame energie scherp te hebben.

Er is dus blijvende aandacht nodig voor de leefbaarheid van het landelijk gebied. Die staat onder druk door leegloop, krimp en de grote druk op de agrarische bedrijven (economisch en milieurandvoorwaarden).

Landschap en natuur

Landelijk ligt er een opgave om het Nationaal Natuurnetwerk (NNN) af te ronden in 2027. Ook zijn er Europese richtlijnen vastgesteld voor behoud en versterking van de biodiversiteit (Vogelrichtlijn & Habitatrichtlijn). In het landelijk, provinciaal en regionaal beleid is in de breedte veel aandacht voor vergroting van de biodiversiteit. Er zijn wel vragen over wat de rol van de gemeente daarbij kan zijn; kaders stellen, stimuleren of zelf het goede voorbeeld geven. De vraag is hoe we zowel landbouw als het landschap en de natuur een toekomstperspectief kunnen bieden. Een belangrijke vraag daarbij binnen de Omgevingsvisie is, hoe dat past in het kenmerkende rivierenlandschap van Zevenaar.

Het is van belang om het gesprek met de agrarische ondernemers aan te gaan over de mogelijke combinaties tussen het toekomstperspectief voor de sector en de vergroting van de biodiversiteit en de kwaliteit van het landschap. Ten slotte is een aantrekkelijk landschap en buitengebied een belangrijke randvoorwaarde voor recreatie en toerisme in Zevenaar en zo komen de koppelkansen ook in beeld bij de diverse opgaven. Dit jaar is de Kwaliteitsgids Landschap opgesteld. Deze dient als bouwsteen voor de Omgevingsvisie, samen met het beleid over biodiversiteit.

Wonen

Specifiek voor wonen zijn er drie belangrijke opgaven:

1. Het aantrekkelijk houden van de bestaande woningvoorraad;
2. Het verbeteren van de positie van doelgroepen met een kwetsbare positie;
3. Bewaken dat de woningbouw aansluit bij de behoefte: om de potentiële groei maximaal op te vangen én tegelijkertijd het voorkomen van overaanbod.

Bij de invulling van deze drie opgaven komt ook het beleid en ambitie rondom duurzaamheid, wonen en zorg, leefbaarheid en het ruimtelijk beleid aan bod.

Zevenaar zet in op:

- ruimtelijke prioriteiten: mooie diverse kernen
- een passend kwalitatief programma (bij grote nieuwe projecten 50 % in betaalbare segment waarvan 25% in sociale huursegment)
- wonen met zorg
- tempoversnelling om het woningaanbod te vergroten
- ruimte creëren voor adaptief programmeren

Vanwege de vergrijzing is het belangrijk dat er voldoende geschikte woonvormen en woonzorg-locaties zijn voor oudere inwoners. Daarnaast is huisvesting voor arbeidsmigranten een belangrijke opgave voor de gemeente. Uit een recente analyse blijkt dat er de komende 10 jaar nog zeker ruimte is voor uitbreiding van de woningvoorraad. Sterker nog, vanuit o.a. de regionale Woondeal is aangegeven dat de komende 5 jaar gewerkt moet aan versnelling van woningbouw en dat na 2025 ook nog een flink aantal woningen moet worden gerealiseerd. Het vraagstuk waar deze opgave concreet kan landen, vindt plaats binnen het traject van de Omgevingsvisie.

Bereikbaarheid en mobiliteit

Zevenaar ligt aan belangrijke vervoerassen voor zowel autoverkeer, het spoor als het water. Met Arnhem en Nijmegen aan de westzijde en de Achterhoek en Duitsland in het oosten. We zien Zevenaar als economisch knooppunt, met de huidige werkgelegenheid, de realisatie en mogelijke uitbreiding van BusinessPark 7Poort en de Fashion Outlet Zevenaar (FOZ). Daarnaast zetten we in op versterking van de vrijetijdseconomie, door een goede bereikbaarheid en ook kwaliteit van de groene buiten- en watersportgebieden. Tenslotte vindt er met de realisatie van onder andere Groot Holthuizen forse woningbouw plaats in de gemeente. Een goede bereikbaarheid is van belang voor de ontwikkeling van de gemeente. Dit geldt voor gemotoriseerd verkeer, openbaar vervoer, fietsen en wandelen. Binnen het thema bereikbaarheid en mobiliteit zijn de opgaven rondom infrastructuur, mobiliteitsconcepten, digitale infrastructuur en aanbod van ruimte om te recreëren relevant voor Zevenaar.

Het realiseren van een goede bereikbaarheid moet in balans zijn met een goede leefbaarheid en verkeersveiligheid. De gemeente Zevenaar moet daarom voor iedereen leefbaar, bereikbaar en veilig zijn. In 2020 is de Verkeersvisie opgesteld (gemeentelijk verkeers- en vervoersplan). Een deel met ambities en een deel waarin de ambities worden vertaald in doelstellingen en verkeersbeleid, op basis waarvan acties en maatregelen benoemd en geprioriteerd kunnen worden.

Ambities:

1. De leefomgeving leefbaarder maken
2. Betere bereikbaarheid van kernen, bedrijven en voorzieningen
3. Verkeersveiliger maken van wegen

Waterveiligheid

Waterveiligheid gaat over bescherming tegen overstromingen. Dit gebeurt vooral door dijken, duinen, dammen en sluizen. Ruimtelijke ontwikkelingen hebben invloed op de waterveiligheid. Dat gaat vooral over het voorkomen van overstromingen door goede waterkeringen. En over het beperken van de gevolgen bij een overstroming door klimaatadaptief bouwen en bepaalde functies te beschermen. Het is belangrijk om hiervoor beleid op te nemen in de omgevingsvisie. Door waterveiligheid een sturende rol te geven bij ruimtelijke ontwikkelingen wordt de toekomstrobustheid van een gebied vergroot.

Welke vragen spelen bij dit thema: Ruimtelijke kwaliteit?

Hoe kunnen we de verbinding leggen tussen versterking van onze identiteit, de cultuurhistorie en de invulling van alle ruimtelijke opgaven die de komende jaren op ons afkomen? Hoeveel ruimte willen we geven aan het verder 'vergroenen' van bestaande kernen? Of zoeken we versterking van het groen in (aan te leggen) bossen en parken vooral buiten de bestaande kernen? Deze vraag is met name relevant met het oog op biodiversiteit en het klimaatadaptief maken van onze leefomgeving.

Hoe kunnen we de ecologische waarden beschermen of versterken. Kunnen we ruimte geven aan landbouw, landschap en natuur. Hoeveel ruimte willen we geven aan natuur?

Hoe geven we invulling aan het realiseren van passende en betaalbare woningen aansluitend op de woonvraag? Onduidelijk is hoe de woonbehoefte zich na 2030 ontwikkeld. Zetten we alleen in op inbreiding? Is er een goede verdeling over de stad en de kernen? Inzet is inbreiding boven uitbreiding. Echter, zijn we bereid om een woonbehoefte buiten de bestaande kernen mogelijk te maken, een nieuwe uitleglocatie, zoals Groot-Holthuizen? Dit betekent mogelijk wel extra ruimtebeslag in het landelijk gebied. Willen we alleen in de lokale woonbehoefte voorzien of zijn we bereid (wens/ambitie) om ook een deel van de regionale woningbehoefte te faciliteren (als dit ruimtelijk kan)?

Waar zoeken we de ruimte voor de verduurzaming van de mobiliteit? Dit leidt tot keuzes met betrekking tot elektrisch rijden, andere vormen van rijden en/ of deelauto's. Willen we investeren in uitbreiding van het wegennetwerk om ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk te maken? Hoe kunnen we bereikbaarheid integraal meenemen bij ontwikkelingen in de leefomgeving? Wat betekent de aanleg van de A15 langs Zevenaar. Hoe maken we het Gelders Eiland beter bereikbaar?

Welke eisen stellen we aan nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen om wateroverlast te voorkomen? Zetten we in op het realiseren van extra groene structuren en de versterking van bestaande groene structuren in de kernen die kunnen bijdragen aan verkoeling en schaduw, maar ook ten goede komen van de ruimtelijke kwaliteit.

4. Duurzaamheid

Een duurzame gemeente is een gemeente die rekening houdt met toekomstige generaties. Het betekent ook dat we investeren in een stad die evenveel schone energie opwekt als zij verbruikt (energieneutraal) en waar de gevolgen van de klimaatverandering worden opgevangen (klimaatadaptatie). Denk hierbij aan stadshitte en overvloedige regenbuien. In een duurzame gemeente is het groen, schoon en recycelen van onze gebruikte grondstoffen. Het is belangrijk om duurzaamheid als integraal thema mee te nemen in de Omgevingsvisie en vast te leggen hoe we op een goede manier aan deze duurzaamheidsopgave kunnen werken, waarbij tegelijkertijd de kwaliteit van de leefomgeving overeind blijft of verbeterd wordt.

Verduurzaming (vergroening)

Prioriteit moet liggen bij verduurzaming van woningen in industrieën. Energie die niet verbruikt wordt hoeft ook niet opgewekt te worden.

Circulariteit

Met circulariteit wordt de omslag naar een circulaire economie bedoeld, dat wil zeggen: "een economisch systeem waarin waarde behouden blijft of ontstaat door producten en grondstoffen te hergebruiken en vernietiging van grondstoffen te minimaliseren.". Wij werken aan het verduurzamen van onze inkoop en aanbesteding. Er lopen twee sporen: 'circulair inkopen' en 'circulariteit en duurzaamheid in GWW' (= Grond-, Weg- en Waterbouw).

Energietransitie

De energietransitie vraagt om de omschakeling van fossiele energiebronnen naar het gebruik van hernieuwbare energie zoals zonne-energie en windenergie. Het biedt ons een kans om de energietransitie te verbinden vanuit onze ambities, doelen en kwaliteit van ons landschap en onze leefomgeving. In deze opgave werken we samen in met de regio aan de Regionale Energiestrategie (RES) waarin zoekgebieden voor grootschalige opwek zijn aangewezen. Het gemeentelijke beleid zon en wind (grootschalige opwek) wordt als bouwsteen meegenomen in de Omgevingsvisie.

Klimaatadaptatie

Om in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust te zijn, trekken we samen op met buurgemeenten en het waterschap Rijn en IJssel. Dat doen we vanuit een gemaakte analyse/stresstest die inzicht geeft in de gevolgen van extreem weer en risico's op gebied van hittestress, overstromingen en droogte.

Het is belangrijk om aangehaakt te blijven bij de lopende trajecten op het gebied van energie (RES, transitievisie warmte) en klimaat (DPRA) en steeds de relatie te leggen met de kernen in Zevenaar.

Welke vragen spelen bij dit thema: duurzame leefomgeving?

Circulaire economie is een belangrijk onderwerp voor Zevenaar. Op welke manier wil de gemeente hier invulling aan geven? Hoe gaan we in Zevenaar om met klimaatadaptatie?

Hoe leveren we effectief een bijdrage aan klimaatadaptatie door het “vergroenen” van de woonomgeving? Op welke wijze willen we grootschalige duurzame energie inpassen.

5. Vrijtijdseconomie

Vanuit het Beleidskader Vrijtijdseconomie wil de gemeente Zevenaar wil samen met haar partners de vrijetijdseconomie in de gemeente versterken. De kernkwaliteiten zijn:

- **Water:** rivieren, riviernatuur, recreatieplassen, watersport en veel cultuurhistorie, die op één of andere manier is gelinkt aan het water.
- **Landschap en natuur:** in de gemeente is veel bijzondere natuur en landschap waardoor prachtig gewandeld en gefietst kan worden, zoals de uiterwaarden en het Rijnstrangengebied (de ecologische kraamkamer van de Delta).
- **Historie:** er zijn vele verhalen en sporen te vinden van bijvoorbeeld de Romeinen en de Tachtigjarige Oorlog. Ze zijn echter op dit moment nauwelijks beleefbaar.
- **Winkelen:** in 2022 opent de Fashion Outlet Zevenaar, waar veel mensen op af gaan komen.

We merken dat de vrijetijdssector steeds meer verweven raakt met en onmisbaar wordt voor allerlei ruimtelijke functies. Tegelijkertijd roepen bezoekers om belevingen van hoge kwaliteit. Samen leidt dit er toe dat de leefomgeving hard op weg is om een "beleefomgeving" te worden. Als dat zo is dat moet het landschap naast functioneel ook kwalitatief hoogwaardig en beleavingsgericht zijn. Immers de vrijetijdseconomie is vaak gebaat bij, of zelfs afhankelijk van, de kwaliteit van andere functies zoals natuur, water, erfgoed, wonen en winkelen. Met andere woorden, een goede balans is noodzakelijk. De focus op kwaliteit en beleving kan betekenen dat enerzijds (voorheen sectorale) doelstellingen voor natuurontwikkeling, waterkwaliteit, erfgoedbehoud of leefbaarheid gehaald kunnen worden en anderzijds dat er een beleefomgeving ontstaat die interessant is voor bezoekers. Een implicatie is dat men functies in relatie tot elkaar beschouwt en zoekt naar koppelkansen die zowel de leefomgeving als de beleving ten goede komt. Met vrijetijdseconomie als verbindend thema kunnen we dit stimuleren.

Welke vragen spelen bij dit thema: vrijetijdseconomie?

Hoe versterken we de vrijetijdseconomie van Zevenaar binnen de Liemers als recreatiegebied met aandacht voor de kernkwaliteiten? Hoe kunnen we invulling geven aan de koppelkansen? Willen we doorontwikkeling van grootschalige recreatiegebieden? (Rhederlaag, Byland)
Hoe maken we de verbinding tussen de FOZ en het centrum?

6. Economie

Toekomstbestendige economie en werkgelegenheid vormen een belangrijk thema voor de gemeente Zevenaar. Dit is ook vastgelegd in de Liemerse Economische Visie. Hierbij ligt de focus op het versterken van het vestigingsklimaat. De drie ambities vanuit de Economische Agenda Zevenaar zijn meer banen voor onze inwoners, meer ruimte voor ondernemerschap en beter samenwerken als partners in business.

De focus ligt op:

1. Logistiek

- Zorgen voor voldoende beschikbare en goed ontsloten bedrijventerreinen met een goede bereikbaarheid.
- Focus op duurzame werkgelegenheid op alle (logistieke) opleidingsniveaus.
- Branding van logistieke hotspot en grensoverschrijdende samenwerking (EMZ Emmerich, Montferland en Zevenaar).

2. Maakindustrie

- Stimuleren onderlinge samenwerking.
- Stimuleren triple helix (onderwijs-overheid-ondernemers) om daarmee aansluiting te houden met innovaties en de arbeidsmarkt.
- Realisatie van een Fieldlab ten behoeve van Smart Industry.

3. Vrijetijdseconomie (inclusief detailhandel)

- Binnen de Liemers moet worden ingezet op één uniforme krachtige boodschap en branding, waarbij Hanzestad Doesburg haar eigen branding houdt.
- Professionele vermarkting van de regio De Liemers is noodzakelijk door het installeren van een eenduidige regionale organisatie en het aanstellen van een regiopromotor.
- Positie internationaal versterken door meer inzet op het aantrekken van Duitse bezoekers.
- Professionaliseren gastheerschap door beter te informeren en inspireren.
- Vergroten mogelijkheden tot funshoppen door bijvoorbeeld het faciliteren en verleiden van ondernemers die arrangementen aanbieden.

Zevenaar zet zich in voor het versterken van de economische structuur in Zevenaar, Liemers en de regio. Dit doet zij door de belangrijke sectoren in Zevenaar verder te ontwikkelen door deze toekomstbestendig te maken en meer ruimte te bieden (7Poort II). Hierbij spelen projecten op het gebied van samenwerking, dienstverlening, duurzaamheid, innovatie en werkgelegenheid een grote rol.

Welke vragen spelen bij dit thema: economie?

Hoe geven we zo goed mogelijk invulling aan de ambities? Betekent dit ook een ruimtelijk vraagstuk, in de vorm van uitbreiding of herontwikkeling van bestaande bedrijventerrein of een nieuw bedrijventerrein? Hoe pakken we de toenemende leegstand in het centrum van Zevenaar aan? Hoe verhoudt zich dat tot de andere thema's?

Eenzijds is de maakeconomie een belangrijk kenmerk van de gemeente, anderzijds heeft deze een impact op de kernkwaliteiten, zoals een gezonde woonomgeving en een aantrekkelijk landschap.

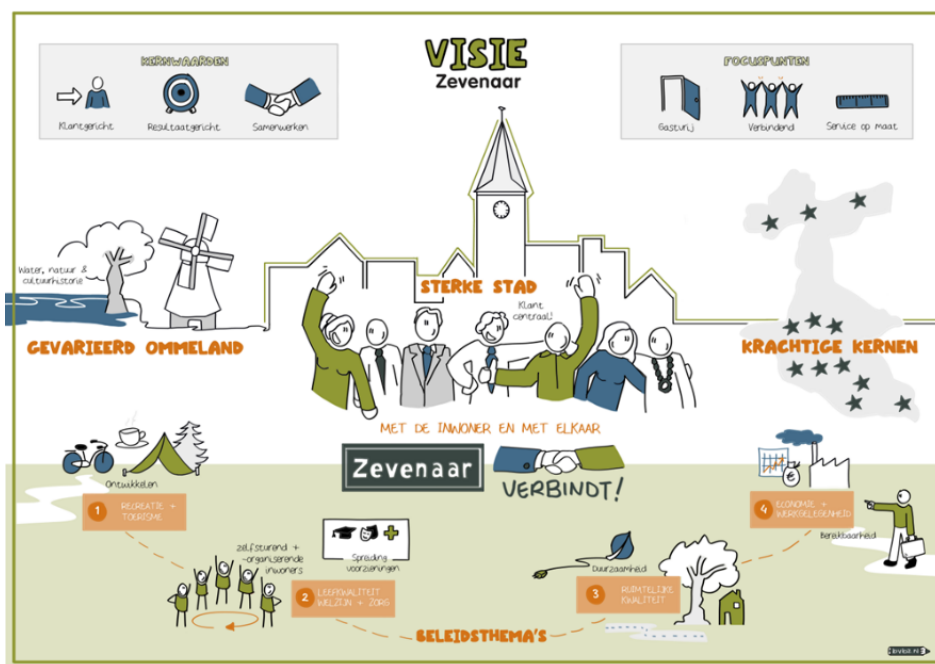

7. Participatie / omgevingsdialog

Participatie is een belangrijke pijler in de Omgevingswet. Participatie is maatwerk en dient een centrale rol te krijgen in het proces om te komen tot een Omgevingsvisie. Uitgangspunt is dat we de samenleving betrekken, maar niet overvragen (bewust participeren). In hoofdstuk 7 wordt hier nader op ingegaan voor specifiek de Omgevingsvisie. Los van dit koersdocument wordt algemeen een Participatieleidraad opgesteld. Voor dit thema verwijzen we naar die leidraad waarover nu nog consultatie plaatsvindt met inwoners en betrokken partijen.

Daarnaast is het van belang om bij dit thema te verwijzen naar onze visie op dienstverlening. De afgelopen decennia is de rol van de lokale overheid voortdurend aan veranderingen onderhevig geweest. Steeds meer taken zijn van het niveau van rijksoverheid verschoven naar de gemeente. Er is sprake van een (steeds meer) terugtrekkende (rijks)overheid. De gemeente als lokale overheid bevindt zich in de transitiefase van een verzorgingsstaat naar een samenleving waarbij inwoners en maatschappelijke organisaties meer voor zichzelf en voor elkaar moeten en willen zorgen.

De dienstverlening wordt gevisualiseerd aan de hand van onderstaande infographic, gemaakt voor de nieuwe gemeente Zevenaar bij de herindeling.

7. Participatie en proces

We staan voor de Omgevingsvisie als gemeente niet als enige aan de lat. We trekken hierin samen op met de samenleving. We voeren een dialoog om ideeën en initiatieven te verbinden met ambities en kwaliteiten. Hierbij kijken we niet alleen naar ons eigen grondgebied, maar zoeken we naar verbinding buiten onze gemeentegrenzen.

De totstandkoming van de omgevingsvisie zal plaatsvinden met inbreng vanuit de diverse gebruikers van de fysieke leefomgeving. Om te komen tot een goed participatieproces is het belangrijk om de participatie- en communicatieopgave te definiëren.

Participatieopgave

Participatie gaat over hoe we dit gaan doen. We gaan het goede gesprek aan met partners en inwoners en geven hen ruimte om mee te denken. Met hun ideeën en belangen willen we de Omgevingsvisie kwalitatief beter maken.

De participatieopgave bestaat daarnaast uit het organiseren van het proces van terugkoppeling, ofwel het aangeven in hoeverre input een plek krijgt in de Omgevingsvisie en zo niet, waarom niet. We verwachten dat we, door het aangaan van gesprekken, de betrokkenheid van inwoners, maar vooral van de ketenpartners en strategische partners kunnen vergroten. Primair doel van deze betrokkenheid is de kwaliteit van de visie te vergroten. Dat de betrokkenheid ook zal bijdragen aan het draagvlak voor de verdere realisatie van de visie is mooi meegenomen en zeker ook belangrijk.

Communicatieopgave

De communicatieopgave gaat over wat er gaat gebeuren en over de inhoud van de Omgevingsvisie. Voor veel partners en inwoners is de Omgevingsvisie nog een 'ver van hun bed show' en dienen ze eerst betrokken te worden bij de materie. De focus ligt bovendien op hoe en waarom ze kunnen bijdragen aan de Omgevingsvisie, ofwel de procescommunicatie. Het is van belang dat we partners en inwoners vertellen over wat de Omgevingsvisie als kerninstrument betekent. Daarnaast geven we procesinformatie over wat belanghebbenden kunnen verwachten en hoe zij in het traject kunnen participeren.

Aandachtspunten participatie

- We communiceren open en transparant, over inhoud en proces. Ook tussentijds en na afloop. Bij beslissingen en keuzes maken we de afweging van belangen en wensen inzichtelijk.
- We managen de verwachtingen van belanghebbenden. Zo maken we duidelijk wat de kaders zijn en waarover en wanneer belanghebbenden wel en niet kunnen meepraten, meedenken of meebeslissen.
- Vooraf maken we een zo zorgvuldig mogelijke inschatting van wat de relevantie van het onderwerp is voor de doelgroep en/of omgeving.
- We nodigen gericht uit en proberen hierbij een zo breed mogelijk publiek te bereiken
- We brengen zo veel mogelijk in bijeenkomsten belangen tegelijkertijd aan tafel.
- Bij vragen van belanghebbenden en inwoners zijn we snel, volledig en duidelijk in de beantwoording van vragen.
- Bij de inzet van communicatiemiddelen maken we bewuste keuzes in de mix van offline en online instrumenten.
- We leren door te doen en we passen in de vervolgstappen de geleerde lessen zo veel mogelijk toe.
- Waar mogelijk sluiten we aan bij lopende beleidstrajecten en bestaande netwerken.
- De gemeenteraad is eindbesliser.

Participatievormen

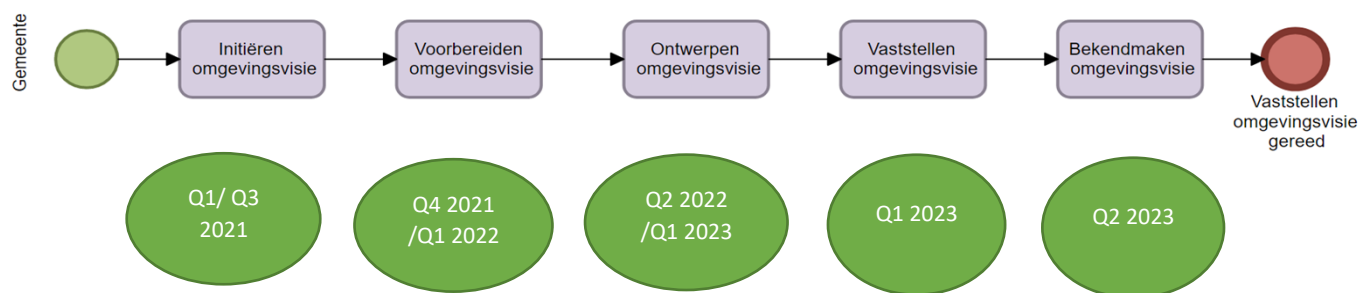
De te betrekken ketenpartners, strategische partners en inwoners ordenen we naar hun rol. We maken daarbij vooraf keuzes in de manier waarop we hen betrekken bij de totstandkoming van de Omgevingsvisie. Hierbij maken we gebruik van de participatieleidraad van onze gemeente.

Kernboodschap

Zevenaar wil nu en in de toekomst een gezondere, veiligere en aantrekkelijkere leef- en werkomgeving zijn om te wonen, werken en recreëren met aandacht voor het milieu en de aanwezige natuurwaarden. We hebben op dat vlak meerdere opgaven en we zullen keuzes moeten maken. De belangen en wensen van partners en inwoners willen we daar zo goed mogelijk in meenemen.

Proces

Planning is dat in Q4 2021 gestart wordt met het proces om te komen tot een Omgevingsvisie. Het gehele proces zal ruim een jaar in beslag nemen, zodat de nieuwe raad en het nieuwe college ook in de gelegenheid worden gesteld om hun ideeën en opvattingen mee te geven. We trekken tot het eerste kwartaal van 2023 uit om een Omgevingsvisie op te stellen. De eerste stappen hebben we in het gemeentehuis gemaakt, waarna in september 2021 dit Koersdocument door de gemeenteraad wordt vastgesteld. Samen met onze inwoners, ondernemers en andere betrokkenen en geïnteresseerden willen we dit najaar van 2021 de ambities verder uitwerken.

Planning:

Initiëren omgevingsvisies

Jan -juli 2021:

Vorbereiden Koersdocument

Sept 2021:

Koersdocument gemeenteraad

Vorbereiden omgevingsvisie

November 2021- maart 2022:

Participatie op Koersdocument en strategische vraagstukken en opgaven Zevenaar.

Ontwerpen omgevingsvisie

Mei 2022:

Opiniërende bespreking van de concept Omgevingsvisie in de gemeenteraad

September 2022:

Conceptversie Omgevingsvisie in de gemeenteraad

Oktober 2022:

Vrijgeven concept Omgevingsvisie voor indienen van zienswijzen

November 2022 -januari 2023:

Verwerken van de zienswijzen in de Omgevingsvisie

Vaststellen omgevingsvisie:

Maart/ april 2023:

Vaststelling van de Omgevingsvisie door gemeenteraad

Bekendmaken omgevingsvisie:

April/ Mei 2023

Publiceren Omgevingsvisie Zevenaar in DSO.

Bijlagen

Bijlage 1: Wat is een omgevingsvisie?

De Omgevingsvisie

- is één samenhangende visie op strategisch niveau, gericht op de lange termijn;
- geeft richting aan 'ruimte voor ontwikkeling met behoud van kwaliteit en identiteit', met andere woorden de balans tussen beschermen (omgevingswaarden) en benutten (toekomstwaarden, incl. afwegingsruimte). De visie gaat dus niet alleen over ontwikkeling maar ook over beheer.
- is een integrale visie voor de gehele fysieke leefomgeving (en het hele grondgebied van de gemeente).
- maakt onderdeel uit van de beleidscyclus (dynamisch karakter).

- krijgt een vertaling naar programma's (uitvoering) en vormt de basis voor het omgevingsplan.
- geeft inwoners en ondernemers informatie in welke richting de gemeente zich wil ontwikkelen.
- is een politiek bestuurlijk document, dat alleen de gemeente bindt.

Voor wie wordt de omgevingsvisie opgesteld?

Deze wordt opgesteld om te worden gebruikt door 4 doelgroepen:

1. inwoners en maatschappelijke en culturele verenigingen en instellingen van de gemeente;
2. ondernemers in en buiten de gemeente;
3. de gemeentelijke politiek;
4. medewerkers van de gemeente.

Allereerst wil de gemeente met deze visie de inwoners van de gemeente informeren en inspireren. Met deze visie kunnen inwoners en maatschappelijke en culturele instellingen een beeld krijgen van de richting die de gemeente op wil gaan.

Een ondernemer is druk met ondernemen, niet met het lezen van gemeentelijke visies. Toch hoopt de gemeente dat deze visie zal prikkelen en uitnodigen tot ontwikkeling in de door de gemeente gewenste richting. Een ondernemer 'met een idee' hoeft niet alleen op te trekken; de gemeente faciliteert en ondersteunt bij het verbinden van partijen. De gemeente nodigt uit om het gesprek aan te gaan.

De politiek (college en gemeenteraad) kan deze visie gebruiken als hulpmiddel om een oordeel te vormen over ruimtelijke ontwikkelingen en/of de werkwijze van de gemeente in bredere zin.

Voor gemeentelijke medewerkers geeft deze visie niet alleen de richting aan voor ruimtelijke ontwikkelingen in de gemeente voor de komende jaren, maar ook vooral een visie op de manier waarop wordt omgegaan met nieuwe ruimtelijke initiatieven. De gemeente wil graag meedenken. Niet meer de vraag 'voldoet deze ontwikkeling aan het beleid?' staat centraal, maar veel meer 'hoe kan deze ontwikkeling gestimuleerd worden, waarbij versterking van de identiteit van de gemeente centraal staat?'. Dat vraagt een meer faciliterende rol van de gemeente.

Bijlage 2: Huidig beleid gemeente Zevenaar nader toegelicht

De volgende vastgestelde beleidsdocumenten zullen verwerkt worden in de op te stellen Omgevingsvisie:

Nationaal	Nationale omgevingsvisies (NOVI)
Provinciaal	Omgevingsvisie Gelderland: Gaaf Gelderland
Regionaal	- Regionale energie strategie (RES) - Liemerse Economische Visie (LEV) - Regionaal programma werklocaties (RPW) Arnhem Nijmegen - Verstedelijkingsstrategie Groene Metropool Arnhem-Nijmegen-Foodvallei 2040 - De Woondeal Arnhem Nijmegen? - De Liemerse Woonagenda 2 Koers voor 2020-2025
Economie	- Economische Agenda Zevenaar - Beleidskader Vrijetijdseconomie 2030 - Centrumvisie Zevenaar 2015 - 2025
Duurzaamheid	- Warmtevisie 2019 - Toets- en afwegingskader duurzame opwek zon en wind
Leefbaarheid/ Vitaliteit	- Beleidsvisie Sociaal Domein 2020-2023 - Beleidsplan Sociaal Domein Jeugd, Wmo en Participatiewet 2020-2023 - Landelijk GGD document 'Kernwaarden voor een gezonde leefomgeving' - Integraal Veiligheidsplan gemeente Zevenaar 2019-2022
Ruimtelijke kwaliteit	- Structuurvisie Zevenaar 2012-2030 - Omgevingsvisie Gelders Eiland 2030 - Structuurvisie Rivierklimaatpark IJsselpoort - Nota ruimtelijke kwaliteit - Cultuurhistorische waardenkaart - Integraal accommodatieplan - Beleidsplan IBOR (integraal beheer openbare ruimte) Zevenaar - Woonvisies gemeente Zevenaar 2015-2025, Woonvisie Gelders Eiland 2018 en raamovereenkomst gemeente en corporaties en huurdersbelangenverenigingen 2020-2024 en de jaarlijkse prestatieafspraken. - Kwaliteitsgids Landschap Zevenaar - Basiskwaliteit Zevenaar in beeld: Een beoordeling van de Basiskwaliteit landschap en biodiversiteit in de gemeente Zevenaar
Kwaliteit leefomgeving	- Beleidsvisie Externe Veiligheid Zevenaar - Milieubeleidsplan 2013-2030 Zevenaar - Geluidbeleid Zevenaar - Geluidbeleid voormalige gemeente Rijnwaarden - Deltaplan Ruimtelijke adaptatie - Watertakenplan De Liemers 2017-2021
Participatie	Participatiebeleid in de maak

Huidig beleid Zevenaar

Dit koersdocument maakt inzichtelijk over welke thema's het gesprek gevoerd gaat worden om te komen tot een Omgevingsvisie en ook waar we het niet zozeer meer over gaan hebben omdat we voor deze thema's uitgaan van ons huidige beleid. Hierover heeft namelijk al participatie plaatsgevonden.

Water: Liemerse visie 2030: 2019

- Optimale afstemming tussen riolering, oppervlaktewater, zuivering en openbare ruimte
- Risico's voor de volksgezondheid (zoals ziektes of hittestress) maximaal te beperken;
- Beperken van wateroverlast en wateronderlast
- Beperken van hinder door falen van riolen
- Zorgen voor een goede oppervlaktewater kwaliteit en voor zo weinig mogelijk afvoer van schoon water naar de zuivering

Wonen: Koers voor de Liemerse Woonagenda 2020-2025: 2020

- We leggen de prioriteit bij inbreiding en vullen dat aanbod aan met uitleglocaties
- We zetten in op verduurzaming en vernieuwing van de woningvoorraad
- We sturen op de 'groene' kwaliteit van nieuwbouw.
- Ruimte voor goede woningbouwplannen: maatwerk per kern voor aanvullend woningaanbod
- Ruimte voor goede woningbouwplannen: opgave in betaalbare woningbouw
- Woningbouwopgave en versnelling

Duurzaamheid

- Een energieneutrale gemeentelijke organisatie
- Een energieneutrale gemeente
- Warmtevisie
- Besparing kg restafval per inwoner per jaar
- RES
- Toets-en afwegingskader grootschalige duurzame energieopwekking (zon en wind)

Vrije tijd en Toerisme: 2019

In 2030 zijn Zevenaar en de Liemers een aantrekkelijke en bekende toeristisch-recreatieve bestemming voor dagjesmensen en verblijfsgasten uit Nederland en erbuiten. Onze bestemming is bekend vanwege het winkelen en de beleving van en verblijf op en aan het water. We willen dat onze bewoners en bezoekers het water kunnen beleven en geraakt worden door de verhalen over de rivieren en de strijd met en tegen het water in het verleden, heden en de toekomst.

Infrastructuur en mobiliteit:

Verkeersvisie: 2020

- De woonomgeving leefbaarder maken: Zevenaar is en blijft een aantrekkelijke gemeente om te wonen, werken en recreëren. Verkeer en mobiliteit leveren hier een bijdrage aan, terwijl de negatieve aspecten zo veel mogelijk worden teruggedrongen. Dit betekent dat we geen verkeer door of direct langs woongebieden willen afwikkelen.
- Betere bereikbaarheid kernen, bedrijven en voorzieningen: Zevenaar moet als gemeente goed bereikbaar zijn. Dat levert werkgelegenheid op, (dag)recreatie en bezoekers aan de voorzieningen. Ook betekent een goede bereikbaarheid dat de kernen onderling met elkaar verbonden zijn. Dit vraagt om keuzes over waar we verkeer wel en niet willen afwikkelen.
- Verkeersveiliger maken van wegen: We hebben blijvend aandacht voor verkeersveiligheid. Niet alleen door te kijken naar geregistreerde ongevallen, maar ook voor klachten en meldingen hebben we aandacht. Dit vraagt om registratie en analyse van data. Voor de inrichting van de wegen hanteren we de landelijke principes van Duurzaam Veilig, die uitgaan van een proactieve en preventieve benadering van verkeersveiligheid

Economie: Economische visie de Liemers

2040: 2019

De Liemers kenmerkt zich door de aanwezigheid van een aantal sterke economische sectoren. De logistieke sector groeit, er is veel werkgelegenheid in de maakindustrie en de vrijetijdseconomie is in opmars met water, natuur (de Rijnstrangen), cultuurhistorie (Hanzestad Doesburg, Liberation Route) en diverse grootschalige winkelbedrijven die hier zijn gevestigd of worden ontwikkeld.

Pijlers:

- Logistiek
- Maakindustrie
- Vrijetijdseconomie (inclusief detailhandel)

Als gemeente faciliteren wij de ontwikkeling van deze pijlers en bieden hiervoor ruimte.

Erfgoed en cultuurhistorie: 2018

- Behoud en versterken van erfgoed als gemeente.
- Erfgoed als inspiratiebron voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.
- Erfgoed promoten en geschikt maken voor commerciële doeleinden, zodat nieuwe economische bronnen worden aangeboord. Erfgoed zodanig herbestemmen dat het zichzelf in stand houden kan. Met name i.v.m. recreatie en toerisme kan erfgoed verder uitgebaat worden. Ook voor het promoten van het centrum van Zevenaar kan het een bijdrage leveren.
- Vergroten van het draagvlak voor ons erfgoed. Stimuleren dat het erfgoed in de gemeente een gedeelde verantwoordelijkheid is van alle inwoners en ondernemers van de gemeente.

Landschap en natuur: 2021

De gemeente Zevenaar heeft een aantrekkelijk en gevarieerd landschap dat door de eeuwen heen is gevormd door de invloed van de natuur, het water en de mens. Hoofddoelstelling voor het landschap is het behouden en versterken van aanwezige kernkwaliteiten, identiteiten, samenhang en verscheidenheid. De herinneringen aan de rijke geschiedenis, de kernkwaliteiten en de kenmerkende verschillen tussen de landschappen moeten bij ruimtelijke ontwikkelingen zo goed mogelijk behouden blijven en versterkt worden. Landschappelijke waarden vormen een waardevolle basis voor de omgevingsvisie.

De ambitie voor het landschap wordt geschetst aan de hand van de kernkwaliteiten, de opgaven en de waardering van het huidige landschap. Het toont de gewenste structuren en ruimte van het toekomstige landschap en de verschillende deelgebieden van de gemeente Zevenaar, die herkenbaar moeten blijven. Bestaande landschappelijke en cultuurhistorische kernkwaliteiten zijn het uitgangspunt. Elementen, structuren en patronen uit het verleden bieden houvast voor de herkenning van de verschillende landschapstypen en bieden ruimte voor toekomstige ontwikkelingen met kwaliteit. Ontwikkelingen dienen rekening te houden met kernkwaliteiten van het unieke rivierenlandschap.

Biodiversiteit

De biodiversiteit in relatie tot de landschappen in Zevenaar is nader in beeld gebracht en gevisualiseerd op een kaart: de kaart Basiskwaliteit. Uit de doelstellingen die in de Omgevingsvisie worden opgenomen, moet blijken hoe de visie en het biodiversiteitsplan zich verhouden tot het realiseren van de verschillende onderdelen van de Basiskwaliteit.

Milieu: 2013

- Cradle to cradle bij inkoop, toepassing en verwerking van producten.
- Kansen bieden aan schone technologieën en duurzame innovaties.
- Zevenaar is een fietsgemeente.
- Kansrijke natuurdoelen stellen voor structuren, gebieden en plekken.
- Zichtbaarheid en toegankelijkheid van natuur vergroten.
- Natuurbeleving als toegevoegde waarde (sociaal, identiteit, cultuur, economie, esthetiek, educatie) voor wonen, recreëren en werken.
- Basisniveau milieuhygiëne (gezond, schoon en veilig) voor alle gebieden en functies.
- Bouwen binnen milieuzones met passende concepten.
- Aanpassingen en realisatie van infrastructuur met behoud van milieu(hygiënische) kwaliteit.

Visie sociaal domein 2020-2023

- Wij doen (alleen) wat nodig is. Wij moeten altijd aan onze wettelijke taken voldoen. Inwoners moeten erop kunnen vertrouwen dat wij altijd garant staan voor het volgen van de wet en het faciliteren van wat wettelijk nodig is.
- Meer inwoners in Zevenaar leven in een (sociaal) veilige omgeving.
- Meer inwoners doen zo zelfstandig mogelijk mee aan de maatschappij.

